

KNISPEL

Cornelis Vreeswijk Een troubadour als onbekommerd socialist

'En wat me echt kwaad maakt, dat is dat - de Buma - die gelden int. Ze gaan verdomme wel de caféhouders af, en die moeten schuiven. Dus innen kunnen ze wel, maar waar gaat al dat geld heen?' De Hollands-Zweedse bard Cornelis Vreeswijk is nog ziedend. Ook op Gerrit den Braber en Willem van Kooten, die hem maar beter uit de weg kunnen gaan.

Glädjehuset in Stockholm. Een discotheek met een publiek van rond de twintig. De zaak is stampvol en de modekleur lila overheerst. Cornelis heeft een optreden die zaterdagavond. Tussen het dansen door geeft hij een show van ongeveer een half uur, samen met zijn vaste begeleiders op gitaar en bas, Conny Söderlund en

Owe Gustavsson.

Wanneer Cornelis het toneel opkomt, wordt hij met gejuich begroet. En tijdens zijn optreden, dat uitloopt tot bijna een uur, ligt het publiek letterlijk aan zijn voeten. Wanneer de show is afgelopen laat het publiek hem niet gaan. Eerst één toegift, maar dat is niet genoeg, hij moet er nog één ge-

ven. Na de tweede toegift vindt de discjockey het welletjes. Hij wil ook weer aandacht. Hij legt een disco-hit op de draaitafel en roept vertwijfeld naar het publiek dat de show van Cornelis nu echt is afgelopen. Onder gejoel van het publiek haalt de discjockey bakzeil.

Een paar weken later, op een zondag-▷

middag geeft Cornelis een openluchtconcert in Kungsträdgården, midden in het centrum van Stockholm. Meer dan 10.000 mensen, jong en oud, zijn gekomen om naar hem te luisteren. In het voorprogramma treedt de jazz-zangeres Nannie Porres op, maar aan de stemming is te merken, dat het publiek niet voor haar is gekomen. Ze willen Cornelis zien én horen. Na afloop van de show wordt hij opgewacht door een schare van bewonderaars van rond de tien jaar, de papertjes voor een handtekening in de aanslag.

Cornelis Vreeswijk is populair in Zweden. Weér populair eigenlijk, want er zijn in zijn Zweedse carrière ook dieptepunten geweest. Moeilijkheden in zijn persoonlijke leven, problemen met drank, zijn teleurstellende periode in Holland. Maar die tijd ligt achter hem, hij is inmiddels in Zweden echt niet meer weg te denken.

Cornelis: "Eigenlijk heb ik hier een heel uiteenlopend publiek, maar ik voel één ding heel duidelijk: de mensen kennen en willen me nog. Al is dat soms negatief hoor. Want er is ook een publiek, dat zegt: ik kan die vent niet horen."

Zijn eerste succesvolle stappen op het podium zet Cornelis in '64. Zijn ouders wonen niet meer in Zweden. Ze zijn in 1960 teruggegaan naar Nederland. Als 13-jarige was hij in 1949 met zijn ouders meeverhuisd naar Zweden.

In 1962 ging Cornelis sociologie studeren. Een jaar eerder had hij zijn literaire debuut met twee gedichten gemaakt in de Zweedse krant *Dagens Nyheter*. In 1963 werd hij in een literair tijdschrift als debutant gelanceerd met negen gedichten. Zingen was in die tijd bijzaak.

Cornelis: "Ik had eigenlijk heel andere plannen. Ik wilde in de sociologie verder gaan, of iets in de journalistiek doen. Zingen, dat deed ik voor mijn vrienden op de studentenvereniging, in besloten kring. Maar toen trad een keer een bekende zanger, Fred Åkerström op voor onze vereniging, en die raakte geïnteresseerd in mijn liedjes. Zijn manager wilde werk van mij kopen, maar daar had ik geen zin in. Ik ben toen zelf naar de studio gegaan, en ik heb er een proefopname gemaakt."

Zijn eerste plaat met het nummer 'De nozem en de non' sloeg in als een bom. Kees Vreeswijk was inmiddels al 'Cornelis' geworden, omdat een vriendinnetje uit die tijd dat veel interessanter vond klinken. 'Cornel-i-us' maken de meeste Zweden er nog steeds van, en Vreeswijk werd in het Zweeds 'Wreeswiek'. Met zijn eerste plaat had Cornelis wél zijn naam gemaakt.

"Die plaat was iets volkomen nieuws voor de Zweden. Een stijl die ze helemaal niet gewend waren. Ik was beïnvloed door mensen als George Brassens en Jaap Fischer, ik gooide er wat blues doorheen, en dan nog vrijmoedige teksten erbij, zo iets was nog nooit eerder gedaan." Cornelis spreekt na al die jaren nog steeds voortreffelijk Nederlands, alleen heel af en toe moet hij naar een woord zoeken. En hij heeft een heel licht Zweeds accent, maar je moet het weten om het te kunnen horen.

Tussen 1964 en 1972, toen Cornelis aan zijn Hollandse avontuur begon, maakte hij 11 elpees. Inmiddels zijn er meer dan 25 in het Zweeds verschenen, en zijn Neder-

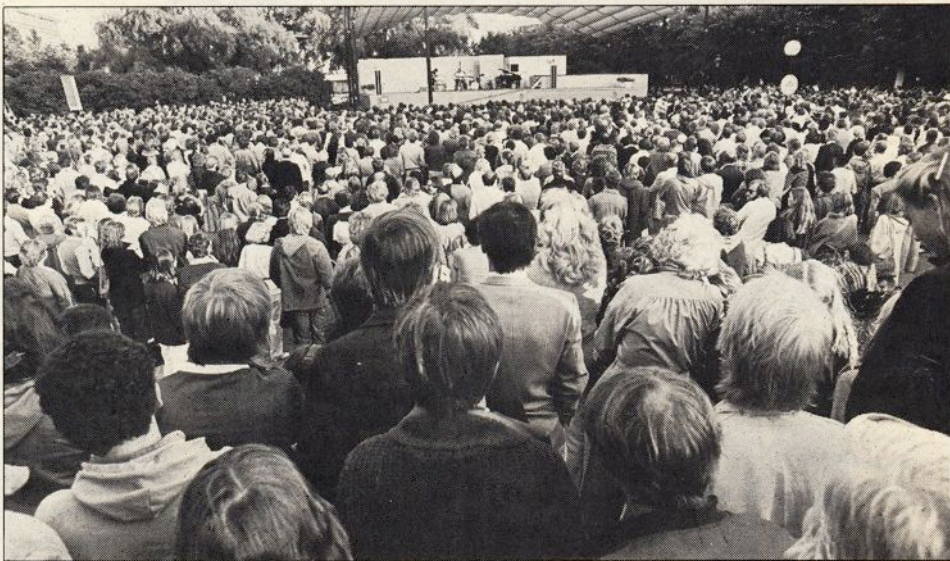
landse produktie bestaat tot nu toe uit vier elpees. Hoe kwam Cornelis weer in Nederland terecht?

Cornelis: "Ik had in 1966 al eens een plaatje in het Nederlands opgenomen. Er is toen zelfs een tv-programma gemaakt, onder andere met Jan Blok. Maar ik had in die tijd gewoon te druk in Zweden. Ik was pas getrouwd, mijn zontje was twee jaar, dus Holland was toen gewoon een tussen-doortje."

Echt serieus werd het pas in '71-'72, en voor zover ik het kan bekijken, kwam de eerste impuls van mijn platenmaatschappij. Ik was een tijdje daarvoor overgegaan naar Phonogram, een Philips-maatschappij. Ik had een paar aardige platen voor ze ge-

vrouw, maar kort daarop loopt Cornelis stuk in Zweden door een vechtpartij die hem later een veroordeling van 3 maanden opleverde. Hij heeft over die affaire overigens één van zijn fraaiste liedjes geschreven.

De officiële lezing van die knokpartij stemt aardig overeen met de versie in Cornelis' liedje, dat zo iets als 'de ballade over hoe Don Quichotte erin tuinde' heet. Cornelis had na een avondje stappen in Stockholm twee dames ontmoet. Besloten werd om gedrieën het feest bij Cornelis thuis voort te zetten. Aldaar bleek dat de opvattingen van de Cornelis over het feest niet helemaal overeenstemden met de plannen van de twee dames. Toen die zich in de

Ruim 10.000 fans op het openluchtconcert. Vreeswijk is weér populair in Zweden.

maakt en toen ze voorstelden om iets in het Hollands op te nemen, zei ik: 'oké, laten we het proberen'. De maatschappij in Holland had toegezegd, dat Gerrit den Braber verder alles in de hand zou houden. Ik heb toen wat Zweedse liedjes van me vertaald, ik ben naar Holland gegaan, en daar in twee dagen die elpee gemaakt."

Die elpee was een daverend succes in Nederland. Wekenlang stond de plaat aan de top van de hitparade. Cornelis was regelmatig op radio en tv, hij had optredens overal in het land, Nederland had er een troubadour bij gekregen. Zijn tweede Hollandse elpee kwam een jaar later uit, en werd een flop.

Waarom ging het mis volgens jou?

"Ik moet zeggen dat ik zelf die tijd in een rot periode zat. Mijn huwelijk liep op de klippen, en ik was behoorlijk down. Het was ook een whisky-periode, ik geef het eerlijk toe. Toch vond ik die tweede elpee, ondanks alles, beter dan de eerste. Ik stond helemaal achter die plaat. En toen die elpee de mist inging, toen ging ik zelf ook helemaal de mist in. Ik ben een jaar aan het zwerven gegaan, een tijdje in Frankrijk geweest, want ik wilde in ieder geval niet met hangende pootjes terug naar Zweden."

Eind 1974 houdt Cornelis het in Nederland voor gezien. Hij gaat terug naar Zweden, en wil proberen daar weer helemaal opnieuw te beginnen. Begin 1975 volgt de officiële echtscheiding van zijn

slaapkamer wilden terugtrekken, om daar gezamenlijk de nacht door te brengen, greep Cornelis - letterlijk - in. De verrassing was niet aangenaam: de dames waren twee kunstig verklede jongens. Ze werden hardhandig door Cornelis buiten de deur gezet, en - volgens de tekst van het liedje - vergaten ze in de haast van hun vertrek hun valse boezems mee te nemen. Wat ze niet vergaten was een aanklacht bij de politie in te dienen.

Cornelis: "Na die veroordeling had ik de buik vol van Zweden. Ik ben toen weer gaan zwerven, voornamelijk in Noorwegen en Denemarken. Daar had ik vrienden zitten, en met optredens kon ik me aardig in leven houden. Af en toe ging ik in Holland kijken, of daar iets te doen was. Maar daar leek ik afgeschreven, net als in Zweden." Een plaat die hij in die tijd in Nederland opnam, *Vreeswijk zingt Croce* werd dan ook nauwelijks verkocht. Later, in 1978, verscheen zijn laatste elpee in het Nederlands met liedjes van de Chileen Victor Jara. De elpee heeft een blauwe maandag in de winkels gelegen.

Moesten ze je niet meer in Zweden?

"Ach weet je, het publiek heeft me eigenlijk nooit in de steek gelaten. Maar vanuit een bepaalde hoek hebben ze altijd van me af gewild. Dat was al zo, toen ik naar Nederland ging. Toen werd er door sommigen gezegd: 'ziezo, die zijn we kwijt, laten we hopen dat hij nooit meer terug-

komt'. En bij mijn terugkomst zeiden diezelfde groeperingen: 'vergeet het maar, hier kom jij niet meer aan de slag'. Zelfs door mensen in de muziekbranche en bij de pers werd gezegd: 'Vreeswijk, jij moet heel klein blijven, ga jij maar in studentenclubjes en zo werken. Weer echt de bühne op, zet dat maar uit je hoofd'. Dat werd gewoon tegen me gezegd. Nee, het was niet bepaald een prettige tijd."

Je doelt op groeperingen die jouw linkse opvattingen niet pikken?

"Houd het daar maar op. Maar je moet één ding goed onderscheiden. Ik ben absoluut géén politiek zanger, ik schrijf mijn liedjes, en dat zijn beslist geen strijd-

worden, of zoiets. Ik breng op die bijeenkomsten gewoon mijn repertoire, er wordt helemaal geen druk op me uitgeoefend, zo van je moet dit of dat zingen. Mijn liedjes worden geslikt, met huid en haar."

Is je repertoire van de laatste jaren veranderd?

"Ja, in zekere zin wel. Ik ben eigenlijk bezig met de restauratie van mijn repertoire, het is veel strakker nu. Dat doe ik door herschrijven, en door nieuwe liedjes te schrijven in een bepaalde richting. En nogmaals, die richting is niet politiek. Ook niet commercieel, in de zin dat ik gericht schrijf op een bepaald publiek. Ik schrijf liedjes, ik ben geen rijmelaar, zoals in Holland wel

ten? Cornelis: "Natuurlijk ga ik weer aan de gang in Holland. Ik weet niet precies wanneer. Maar ik kom terug met iets nieuws. En ik weet nu wat ik niet moet doen. Ik wil niet meer de fouten maken die ik de vorige keer heb gemaakt."

"Eén ding is zeker, ik ga de zaken daar stevig in eigen hand houden. Want weet je, ik heb nog steeds een heleboel geld tegoed uit Nederland. Niet van de platenmaatschappij, die heeft me destijds voldoende voorschot gegeven, die is me niets meer schuldig. Ik weet niet, of ik hun iets schuldig ben, maar ik dacht van niet."

"Nee, het gaat om mijn auteursrechten, daar heb ik nog nooit één cent van gezien. Er zijn in totaal zeker 120.000 elpees van mij in Nederland verkocht, en daar zit per plaat toch wel een paar centen auteursrecht aan. Waar dat geld is, ik weet het niet, het is nog nooit ergens opgedoken."

"En dan zijn er nog de rechten van mijn muziek en mijn teksten, die in Nederland zijn uitgegeven bij Willem van Kooten, Joost de Draaijer, zoals hij zich vroeger liet noemen. Daar is ook mee gerotzooïd als de pest." Cornelis is zichtbaar kwaad.

"De rechten van mijn liedjes waren ondergebracht in Zweden. De vertalingen die ik daarvan maakte, zijn in Holland sub uitgegeven."

Ik heb dat boekje 'Het web' (een bundeling van door Wim Wennekes in VN gepubliceerde verhalen over onder andere de Buma, red.) in handen gekregen, en daar vind je voorbeelden van dat gerommel.

Aan alle kanten worden rechten weggegeven, versnipperd, onder de tafel gewerkt, die een stukje, die een beetje, op het laatst blijft er geen moer van over."

"Zoiets kan met mij gebeurd zijn, ik weet het niet, maar iemand moet toch ergens een handtekening onder hebben gezet. Ik zou wel eens willen weten, wie dat is geweest."

"Wat me echt kwaad maakt, dat is dat een officiële instantie, de Buma die gelden int. Ze gaan verdomme wel de caféhouders af. Die moeten schuiven, omdat ze een cassette-recordertje met muziek de hele dag hebben aanstaan. Dus innen kunnen ze wel, maar waar gaat al dat geld heen?"

"Kijk, het is voor mij makkelijk om te zegen, ik ga niet eerder naar Holland voordat ik mijn geld heb. Maar dat is geen haalbare kaart, die centen zijn waarschijnlijk weg. Maar misschien kan Gerrit den Braber er iets over vertellen, tenslotte staat hij ook met een paar vertalingen op mijn elpees. Of Willem van Kooten, bij wie ik die muziek heb ondergebracht."

Cornelis is teleurgesteld over zijn 'Hollandse' periode, maar hij is niet rancuneus, hij wil best weer wat gaan doen in Holland. En er zijn twee gedichtenbundels van hem verschenen, en meer dan 250 liedjes zijn van Cornelis uitgegeven in het Zweeds. Je zou toch zeggen dat daar toch voldoende materiaal bij moet zitten voor ten minste nog één elpee in het Nederlands? Op zijn tweede Nederlandse elpee noemde hij zich een 'bekommerd socialist'. Nu in Zweden en straks in Holland manifesteert hij zich opnieuw - nu zonder alcohol - als een onbekommerd socialist.

PETER VERSCHOOR (Stockholm)

Zijn tweede huwelijk, in 1979, met Anita Strandell, heeft hem ook artistiek goed gedaan.

liederen. Maar dat ik socialist ben, dat heb ik nooit onder stoelen of banken gestoken, en dat valt niet overal in goede aarde. Kijk ik ben een arbeiderskind, en al jong heb ik mij in linkse richting geëngageerd. Maar over mijn principes valt niet te discussiëren, ik ben socialist en dat blijf ik, dat is voor mij een natuurlijk gegeven."

In 1978 maakt Cornelis serieus werk van zijn rehabilitatie in Zweden. Hij vestigt zich in Stockholm, en meldt zich ook als lid bij de plaatselijke afdeling van de sociaal-democratische partij.

Cornelis is sindsdien actief voor de sociaal-democraten, maar niet in politieke zin. Hij bezoekt geen vergaderingen, of neemt zitting in comité's. Hij stelt zich beschikbaar, als artiest, voor partij-activiteiten."

Eén van de activiteiten van Cornelis is zijn optreden voor de anti-drugs en alcoholcampagne, die vanuit de sociaal-democratische beweging wordt gevoerd. Want de drank is al enige jaren definitief uit Cornelis' leven verbannen.

Cornelis: "Dat ik met drinken ophield dat hoorde gewoon bij mijn terugkeer in 1978. In november van dat jaar ben ik er helemaal mee gestopt. Voor die tijd ging ik er wel eens flink tegenaan, maar dat is nu voorbij, ik kan het me niet meer veroorloven. En zoals die anti-drugscampagne, daar sta ik helemaal achter. Als artiest ben ik daarvoor beschikbaar. Dat betekent niet, dat ik een rondreizende predikant ben ge-

eens van me is bewoord.

Het is moeilijk om het uit te leggen, maar waar ik mee bezig ben, is eigenlijk een poging om het volmaakte liedje te maken, een liedje dat als het ware hermetisch is. Ik ben daar nog niet in geslaagd, ik ben wel in de buurt ervan geweest, maar het zal me wel nooit helemaal lukken, dat kan eigenlijk ook niet. Maar ik ben er naar op zoek, mijn eerste liedjespogingen waren ook in die richting. Ik licht iets uit de werkelijkheid, en probeer iets vrijstaands te creëren. Een liedje dat helemaal op zichzelf leeft, op die lijn ben ik weer terug, zo beleef ik het zelf."

Het gaat zichtbaar goed met Cornelis. Zijn platenproductie is hoog, en hij heeft meer dan genoeg optredens in het land. Zijn huwelijk, in 1979, met Anita Strandell, heeft hem ook artistiek hoorbaar goed gedaan.

Anita is zangeres, en samen met twee andere zangeressen vormt zij de groep 'Tre Damer', drie dames. Ze treden regelmatig op als onderdeel van Cornelis' show. Kort geleden heeft Cornelis een plaat van Anita geproduceerd, waarop veel werk van hem staat.

Verder werkt Cornelis aan een musical, en in het najaar verschijnt een plaat, in het Zweeds, met liedjes van de Finse zanger/schrijver Tapio Rautavaara. Daarmee is dan de hele Scandinavische markt 'rond' voor Cornelis. Kunnen we dan weer iets in het Nederlands van hem verwach-